

Nr 315.

Av herr **Lundell**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

Ehuru jag i huvudsak och till sina grundprinciper anser det i Kungl. Maj:ts proposition under nr 126 till årets Riksdag framlagda förslag till lag om allmän pensionsförsäkring antagligt, vill jag likvisst härmed söka påvisa åtskilliga efter mitt förmenande mindre lämpliga bestämmelser i detsamma samt däri föreslå sådana förändringar, som synas mig kunna göra lagen för sitt ändamål lämpligare, utan att bereda staten eller kommunerna större utgifter än de som i förut angivna proposition ställts i utsikt.

I fråga om den i 4 § befintliga bestämmelsen om årlig avgift, så synes den mig vara för lägsta betalningsklassen alldeles för låg under nuvarande inkomstförhållanden och att den väl kan något utsträckas, då man tar i betraktande de stora fördelar, som genom lagen beredas de avgiftspliktiga, och finner därvid en förhöjning till 4 kronor årligen vara lämplig och skälig. I fråga om inkomsttagare av 800—1,200 kr. finner jag icke skäl föreslå ändring; men vill sätta i fråga, om lämpligen flere betalningsklasser i den obligatoriska försäkringen äro av behovet påkallade, då tillfällen till frivillig försäkring på fördelaktiga villkor äro beredda för dem som vilja tillförsäkra sig en högre pension.

Att fordra bestämd plikt, såsom i § 5 anges, att avgift till pensioneringen skall börja erläggas redan vid 16 år, anser jag ej lämpligt och vill föreslå att begynnelseåret i stället blir 18 år. Likaledes anser jag att avgiftsplikt bör upphöra vid 60 år, då vid den åldern ju ofta nog kroppsarbetarnes och synnerligen kvinnornas arbetskraft är betydligt nedsatt. En tid av i regel 42 år synes mig vara en nog lång tid för avgifternas erläggande eller åldern 18—60 år. Tager man därunder den av mig föreslagna avgiften 4 kronor, så skulle i allt fall avgiftspensionen kunna höjas från 45 till 55 kronor. Att från avgiftsplikt utestänga dem, som äga en förmögenhet av 6,000 kronor, anser jag mindre lämpligt, då det gäller mans och hustrus sammanräknade förmögenhet. Hellre då sätta förmögenhetsgränsen till personligen 5,000 kronor lika för gifta och ogifta.

Att såsom i § 6 anges beräkna pensionen genomsnittligt till 30 % å erlagda avgifter anser jag leda till stor orättvisa mot den, vars pen-

sionsavgift icke höjes med åren, och mot den, som av en eller annan anledning från pensionering i klass uteslutes, detta då man vet att de under första halva tiden erlagda avgifterna giva kapital till mer än dubbla pensionsbelopp mot de under sista halva tiden erlagda. Om man nämligen räknar med en under åren 16—40 erlagd avgift à 3 kronor, så bildar den efter 4 % ränteberäkning vid pensioneringstidens början ett grundkapital för pensionen av 333 kronor, då samma avgift för åldersåren 41—66 ger endast 125 kronor. En beräkning av 40 % för första halva avgiftstiden och 20 % för sista halva avgiftstiden vore sålunda vida rättvisare mot dem, som ej få eller kunna betala lika årligen under hela avgiftstiden, och skulle ej heller förorsaka nämnvärt ökade omkostnader i förvaltningen.

Pensionsförslagets svagaste punkt och det som leder till de största oegentligheter anser jag vara bestämmelsen om att från det i 6 § bestämda pensionstillägget skall avdragas hälften av den inkomst, som pensionstagaren genom arbete eller eljest åtnjuter. Denna bestämmelse kommer i realiteten för pensionstagaren att verka som en direkt inkomstskatt av 50 % å hans särskilda inkomst, och att sådant i skatte-tekniskt hänseende är en orimlighet veta vi ju alla. Om nu detta förhållande icke förorsakats av ett skatteutlägg, men har alldeles samma verkan för pensionstagaren, så bliva olägenheterna av anordningen alldeles desamma både för pensionstagaren och för det allmänna. Bestämmelsen ger alldeles säkert mycket stora frestelser att fördölja inkomster eller rent av förgöra eller förvandla inkomstobjekten på tider och sätt, som icke kan förekommas eller kontrolleras genom i § 9 angivna åtgöranden. Likaså skall nog lusten till arbete och förvärv bliva ganska ringa, då pensionstagaren vet, att han endast åtnjuter halv fördel av vad hans arbetsförtjänst kan giva honom. De angivna olägenheterna tror jag skulle kunna om icke alldeles försvinna dock i mycket hög grad minskas, om man i stället för till hälften minskade avdraget i pensions-tillägget till en fjärdedel av den egna inkomsten samt minskade till-läggspensionen, t. ex. för man till 120 och för kvinna till 100 kronor. En sådan anordning skulle för den sparsamme och omtänksamme be-reda möjlighet till bättre levnadsvillkor och större inkomster samt han ändå få ej så obetydligt statsbidrag till sitt ålderdomsunderhåll, under det den mindre omtänksamme kunde få *nödigt* uppehälle genom bestä-melserna i § 11 om pensionstillskott, till vilka dock statsbidrag bör lämnas med $\frac{1}{4}$.

Statens utgifter skulle nog ej bliva större genom den av mig före-slagna ändringen, men de pensionerades levnadsvillkor bliva vida bättre

genom den större fördel, som omtanke och självhjälp beredde den pensionerade. Vidare anser jag olämpligt och ingalunda rättvist, att staten till de bättre situerade lämnar en större tilläggs pension och sålunda till deras åldersunderhåll ger större statsbidrag än till de mindre bemedlade, vadan jag vill föreslå, att tilläggs pensionen för alla avgiftsklasser utgår med lika belopp.

I fråga om barnpensioneringen anser jag, att beloppet 60 kronor för pensionstilläggen kan sänkas till 50 kronor och att sådana anordningar vidtagas, att pensionstilläggens utgående icke ställes mera gynnsamt för ogifta än för gifta.

Kommunernas handhavande av någon del av pensionsavgifternas uppbärande finner jag olämplig och anser, att hela uppbörden bör åligga staten. Framflyttas tiden för avgifternas erläggande att börja vid 18 års ålder, så komma ej större antal kronodebetsedlar att behöva utskrivas särskilt för pensionsavgiftsuppbörden, men ifrågasättas kan, om ej för sådana personer, vilka icke erlägga inkomstskatt eller bevillning, uppbörden borde ske under juli eller augusti månader, enär denna tid är för dem lämpligast och en uppbörd av mantalspengar och pensionsavgifter den tiden icke vore för statens uppbörds män mera betungande. Även torde så böra anordnas, att inbetalningarne kunna ske genom postverket. Även bör så anordnas att avgiftspliktig får rätt att, om han så önskar, på en gång erlägga resterande pensionsavgift med så stort belopp, som med hänsyn till tiden för dess erläggande motsvarar den avgiftspension han kommer att erhålla i den pensionsklass han tillhör.

Lika litet som kommunerna böra åläggas någon del av uppbörden anser jag att de böra åläggas något ansvar för avgifternas erläggande. Detta medför blott olägenheter och oegentligheter av allehanda slag. Kommunerna sakna nämligen alla möjligheter att inverka på medlens uttagande hos de tredskande, och restantier å kommunaluppbörden måste ock slutligen utkrävas genom statens uppbörds män. Däremot synas mig stora skäl föreligga att göra arbetsgivare förpliktade att erlägga pensionsavgifterna för sina tjänare och arbetare med rätt att å deras avlöning eller arbetsförtjänst avdraga beloppet, såvida uppbörds mannen icke finner sig kunna på annat sätt uttaga pensionsavgiften. Kan pensionsavgiften icke på något sätt från den avgiftspliktige uttagas, må följderna bli för honom, att han går förlustig pension och pensionstillägg, såvida icke laga förhinder för den avgiftspliktige föreligger.

Pensionsnämndens åliggande synes mig i en stor del mindre kommuner kunna utföras av kommunalnämnden med mindre omgång och besvär än av en särskilt vald nämnd, vadan jag anser kommun böra

vara berättigad att uppdraga åt kommunalnämnd utförande av pensionsnämndens åliggande. Finner kommunalstämman åter att särskild pensionsnämnd bör utses, anser jag, att pensionsnämnden bör väljas med samma röstgrund som gäller för val av ledamöter i kommunalnämnd.

På grund av vad jag sålunda anfört, vill jag härmed vördsamligen föreslå:

att tiden för pensionsavgifternas erläggande börjar med 18:e och slutar med 60:e året för den avgiftspliktige.

att § 4 i angivna lagförslag om allmän pensionsförsäkring ändras sålunda: att siffran 3 i andra raden utbytes mot siffran 4. Att efter orden inkomst av minst 800 kronor införes orden: uppgår inkomsten till över 800 kronor, erlägges i avgift åtta kronor. Ordet: därutöver och punkterna a) och b) i paragrafen uteslutas.

§ 6 ändras sålunda att i stället för orden: inkomst ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 250 kr., införes orden: för man till 350 kronor och för kvinna till 300 kronor.

Orden: för man 150 och för kvinna 125, ändras till: för man 120 och för kvinna 100 kronor.

Orden: med avdrag av halva årsinkomsten, ändras till: $\frac{1}{4}$ av årsinkomsten.

Orden: för varje år till och med ordet procent, uteslutas i paragrafen.

I efterföljande stycket ändras orden: ej uppgår till 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna, till: ej uppgår till 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna.

Därefter ändras från och med orden: utgör 60 kronor till styckets slut sålunda, att i stället införes: utgör 50 kronor för varje barn, där årsinkomsten ej överstiger 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna, samt där årsinkomsten överstiger nämnda belopp 50 kronor för varje barn med avdrag av en fjärdedel av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna.

I § 11 införes efter orden: såsom fattigvård, orden: till bestridande av sådant pensionstillskott lämnas en fjärdedel av statsmedel.

§ 14 ändras i enlighet med mina yrkanden om ändring i § 4.

§ 14 ändras sålunda, att allt som angår kommunens bestyr vid uppbörden uteslutes och bestämmelser införas om uppbörd genom statens försorg.

I § 15 uteslutes likaledes allt, som angår kommunens ansvar och ersättningsskyldighet för avgifter, som ej kunnat uttagas.

Nödiga ändringar, som följa av kommunernas befrielse från bestyr med uppbörden och ansvar för avgifternas erläggande till pensionsanstalten, införas ock på vederbörliga ställen i lagen.

I § 18 införas bestämmelser om skyldighet för arbetsgivare att svara för avgifterna för anställda arbetare och tjänare.

I § 19 införas bestämmelser om att kommunalnämnd må kunna handhava de bestyr och åligganden som tillhöra pensionsnämnden, om kommunen så beslutar.

§ 20 ändras sålunda, att vid val av ledamöter i pensionsnämnd gälla samma bestämmelser om rösträtt som vid val av ledamöter i kommunalnämnd.

Formuleringen av de sålunda av mig föreslagna ändringarna i förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring torde av särskilda utskottet verkställas, liksom införande av sådana ändringar i lagen i övrigt, som kunna bliva en följd av de ändringar i vissa paragrafer i lagen, som av mig föreslagits.

Stockholm den 15 april 1913.

P. O. Lundell.